

Michał Sikora

Instytucje obowiązane* jako podstawowy element systemu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy

Polska po przełomie politycznym roku 1989 rozpoczęła proces ewolucyjny w kierunku systemu wolnorynkowego. Szybko przechodząc z gospodarki centralnie kierowanej do systemu wolnorynkowego, nie mogła ustrzec się pewnych patologii. Występowały one w bardzo rozwiniętych systemach gospodarczych, a w systemie takim, jaki istniał w Polsce – czyli systemie gospodarczym stosunkowo młodym, występowały ze szczególnym natężeniem. Patologiami tymi były i nadal są m.in.: pranie pieniędzy, łapownictwo, korupcja w różnych aspektach i inne przestępstwa gospodarcze szczególnie widoczne w okresie lat dziewięćdziesiątych. W Polsce w okresie po roku 1990 właściwie nie działo się nic w zakresie regulowania problemu finansowania przestępczości zorganizowanej, a szczególnie w zakresie zwalczania prania pieniędzy jako środka legalizacji środków finansowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. Europa nie traciła tak dużo czasu, co Polska, z tym że w wielu krajach systemy gospodarcze były już na tyle wykształcone, iż kraje te z powodzeniem mogły zajmować się zagadnieniami, do których Polska dopiero dorastała. Przykładowo Brytyjczycy zajmowali się problemem już w latach dziewięćdziesiątych, w ich porządku prawnym bowiem funkcjonowały m.in. *Drug Trafficking Act* z 1994 r. oraz *Criminal Justice Act* z 1988 r. zmieniony później w 1993 r.⁹⁰⁴ Polska za to doczekała się bardzo szybko

* Nazwa „instytucje obowiązane” pochodzi wprost z ustawy i nie stanowi wytworu autora. Czy takie nazwanie instytucji zobowiązanych m.in. do informowania jednostek wywiadu finansowego o transakcjach podejrzanych jest trafne, trudno oceniać. Wydaje się jednak, że dla osób, którym nie są obce zagadnienia prawne związane z praniem pieniędzy, nie stanowi ona problemu. Gorzej radzą sobie ze zrozumieniem nazwy „instytucje obowiązane” osoby nieorientowane w przedmiocie prania pieniędzy. Często bowiem pojawia się pytanie: „instytucje obowiązane, ale do czego?” Na to pytanie odpowiada dość precyzyjnie ustawa, co nie zmienia faktu, że dla osób nie znających regulacji, omawianych w niniejszym tekście, nazwa „instytucji obowiązanych” stanowi często nie do końca zrozumiałą zagadkę...

⁹⁰⁴ Por. R. Alexander, *Criminal liability of employees of financial intermediaries for Money laundering: a British perspective*, [w:] A. Adamski (red.),

afer gospodarczych, bardzo przecież medialnych, które pokazały, że szybkie budowanie struktur i regulacji prawnych, zwalczających np. pranie pieniędzy, jest niezbędne. Jak napisała wiele lat temu Oktawia Górniok – zjawisko przestępczości gospodarczej daje o sobie znać na co dzień nawet w bezpośredniej obserwacji⁹⁰⁵. Na szczęście Polski system prawny doczekał się wreszcie regulacji, o której już dzisiaj można powiedzieć, że stanowi swoistego rodzaju fundament dla zwalczania szeroko rozumianego prania brudnych pieniędzy, tj. Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu⁹⁰⁶. Ustawa ta w sposób klarowny uregulowała status instytucji obowiązanej jako jednego z najważniejszych ogniw w strukturze instytucji, mających służyć zwalczaniu procederu prania brudnych pieniędzy.

Ustawa o GIIF stanowiła *novum* w krajowym porządku prawnym. Faktycznie reakcja ustawodawcy na to, co działo i dzieje się w systemie finansowym, była dość spóźniona, czego potwierdzeniem niech będą wcześniejsze uregulowania problemu w ramach prawa wspólnotowego⁹⁰⁷. Oczywiście przytoczona powyżej ustawa nie funkcjonuje samodzielnie w ramach porządku prawnego, gdyż koreluje ona z przepisami Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny⁹⁰⁸, przy czym trzeba zwłaszcza

Przestępczość zorganizowana z perspektywy Polski i Unii Europejskiej, materiały konferencji międzynarodowej, Mikołajki, 26–28 września 2002, Toruń 2003, s. 319.

⁹⁰⁵ Por. O. Górniok, *Przestępczość gospodarcza i jej zwalczanie*, Warszawa 1994, s. 7.

⁹⁰⁶ Dz.U. 2000 r., nr 116, poz. 1216 ze zm. – dalej zwana ustawą o GIIF.

⁹⁰⁷ Ustawa z 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu dokonała w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich: Dyrektywy 91/308/EWG z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy (Dz.Urz. WE L 166 z 28 czerwca 1991) oraz Dyrektywy 2001/97/WE z dnia 4 grudnia 2001 r. zmieniającej dyrektywę 91/308/EWG w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy – Deklaracja Komisji (Dz.Urz. WE L 344 z 18 grudnia 2001 r.).

⁹⁰⁸ Dz.U. 1997 r., nr 88, poz. 553 ze zm.

wskazać na przepisy art. 299 tejże ustawy. Wydaje się, że w kontekście obowiązków instytucji obowiązanej i pracowników tejże instytucji uregulowania art. 299 k.k., czyli *de facto* regulacje penalizujące pewne działania lub zaniechania pracowników tychże podmiotów, są niezbędne dla poprawnego funkcjonowania instytucji obowiązanych.

Ustawa o GIIF określiła w art. 2 ust. 1 instytucje obowiązane. Przepis ten był i prawdopodobnie będzie jeszcze wielokrotnie nowelizowany. Obecnie instytucjami obowiązаныmi są: banki, Narodowy Bank Polski – w zakresie, w jakim prowadzi rachunki bankowe dla osób prawnych, sprzedaż numizmatów, skup złota i wymianę zniszczonych środków płatniczych⁹⁰⁹, oddziały banków zagranicznych, instytucje pieniądza elektronicznego, oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego oraz agentów rozliczeniowych⁹¹⁰, firmy inwestycyjne i banki powiernicze⁹¹¹, podmioty, o których mowa w art. 71 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi⁹¹², zagraniczne osoby prawne prowadzące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność maklerską w zakresie obrotu towarami giełdowymi i towarowe domy maklerskie⁹¹³, spółki handlowe⁹¹⁴, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. w zakresie, w jakim prowadzi rachunki

⁹⁰⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. 2005 r., nr 1, poz. 2, i nr 167, poz. 1398).

⁹¹⁰ Na podstawie Ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz.U. nr 169, poz. 1385, oraz Dz.U. 2004 r., nr 91, poz. 870 i nr 96, poz. 959).

⁹¹¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. nr 183, poz. 1538).

⁹¹² Art. 71 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi stanowi: „Nie stanowią działalności maklerskiej czynności polegające wyłącznie na przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia papierów wartościowych lub tytułów uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania, o ile podmiot wykonujący te czynności nie jest uprawniony do świadczenia usług w zakresie przechowywania środków pieniężnych lub papierów wartościowych należących do osób trzecich oraz o ile czynności te są wykonywane przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą regulowaną odrębnymi przepisami”.

⁹¹³ Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz.U. 2005 r., nr 121, poz. 1019 oraz nr 183, poz. 1537 i 1538).

⁹¹⁴ Chodzi o te spółki, o których mówi art. 50a Ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych.

papierów wartościowych, podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach oraz gier na automatach o niskich wygranych, zakłady ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń, fundusze inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, państwowe przedsiębiorstwo użyteczności publicznej „Poczta Polska”, notariusze w zakresie czynności notarialnych dotyczących obrotu wartościami majątkowymi, adwokaci wykonujący zawód, radcowie prawni wykonujący zawód poza stosunkiem pracy, prawnicy zagraniczni świadczący pomoc prawną poza stosunkiem pracy, biegli rewidenci wykonujący zawód, doradcy podatkowi wykonujący zawód, podmioty prowadzące działalność kantorową, przedsiębiorcy prowadzący: domy aukcyjne, antykwariaty, działalność leasingową lub factoringową, działalność w zakresie: obrotu metalami lub kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi, sprzedaż komisową, udzielający pożyczek pod zastaw, czyli lombardy, lub pośredniczący w obrocie nieruchomościami oraz fundacje. Ustawodawca określił dość precyzyjnie te podmioty, które traktujemy jako instytucje obowiązane. Warto zauważyć jest to, że w pewnych sytuacjach określane są one precyzyjnie przez wskazanie przepisów, które tworzą lub regulują funkcjonowanie danych instytucji, a w innych wcale. Katalog taki, choć dość rozbudowany, wydaje się ewaluować w dobrym kierunku, gdyż zmienia się tak, aby zawierać właśnie te instytucje, które rzeczywiście w swojej praktyce mogą napotkać proceder prania brudnych pieniędzy. Instytucje te mogą bowiem stać się biernymi uczestnikami takiego procederu, będąc po prostu wykorzystane do prania pieniędzy, lub też mogą brać czynny udział w takim procederze, osiągając w ten sposób korzyści majątkowe dla samych siebie lub dla osób zatrudnionych w tych instytucjach. Obowiązki zakreślone przez ustawę o GIIF nie dotyczą jednak wszystkich podmiotów związanych z rynkiem finansowym, gdyż pojęcie instytucji obowiązanej nie obejmuje wszystkich instytucji działających na tym rynku, np. podmiotów świadczących usługi w zakresie realizacji przekazów pieniężnych⁹¹⁵. Kiedyś lista instytucji obowiązanych była bardzo krótka – od roku 1992 obowiązki związane z

⁹¹⁵ Por. M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górniok (red.), P. Hofmański, M. Kalitowski, A. Kamiński, L.K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik, R.A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wasek, L. Wilk, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2006.

przeciwdziałaniem praniu pieniędzy były nałożone na banki jedynie zarządzeniem nr 16/92 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 1 października 1992 r. w sprawie zasad postępowania banków w razie ujawnienia okoliczności wskazujących na lokowanie w banku środków pieniężnych lub innych wartości majątkowych pochodzących lub mających związek z przestępstwem oraz przy dokonywaniu wpłat gotówkowych przekraczających określoną kwotę⁹¹⁶. W następnych latach niewiele się działo w przedmiocie regulowania tego problemu na polu polskiego ustawodawstwa, aż do chwili wejścia w życie ustawy o GIIF. Jak zauważył Wojciech Filipkowski, we wspomnianym wcześniej okresie, czyli do końca 2000 roku, istniały w Polsce tak naprawdę trzy podmioty zobowiązane: banki, domy maklerskie oraz kasy spółdzielcze⁹¹⁷. Dziś, jak wynika ze wskazanego wcześniej wyliczenia, instytucji obowiązanych jest znacznie więcej. Czy to dobrze, że jest ich aż tyle – od banków po lombardy? Wydaje się, że zachowanie ustawodawcy w tej sytuacji zmierza do postulowanej i zakładanej powszechnie racjonalności. Stwierdzenie, że powinno ich być tyle, ile potrzeba do zabezpieczenia systemu gospodarczego przed praniem pieniędzy, oddaje istotę problemu. Zbyt mała grupa takich instytucji nie zabezpieczy dostatecznie obrotu gospodarczego, zbyt duża zaś wygeneruje również problemy takie jak zbyt duża ingerencja wywiadu finansowego w obrót gospodarczy czy też nieefektywność monitorowania systemu przez jednostki sektora publicznego powołane do analizy materiałów przekazywanych przez instytucje obowiązane.

Instytucje obowiązane należą właściwie do sektora prywatnego w ramach systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy. Sektor publiczny to różnego rodzaju krajowe i zagraniczne organy państwowe. Konieczna jest współpraca obu tych sektorów dla efektywnego przeciwdziałania i zwalczania procederu prania pieniędzy⁹¹⁸. Współpraca ta w świetle ustawy o GIIF istnieje na wielu płaszczyznach, sam bowiem przepływ

⁹¹⁶ Por. W. Filipkowski, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w aspekcie finansowym*, Kraków 2004, s. 160.

⁹¹⁷ *Ibidem*, s.161

⁹¹⁸ Por. E. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, *System przeciwdziałania i zwalczania procederu prania pieniędzy – ze szczególnym uwzględnieniem roli instytucji obowiązanych*, [w:] E.W. Pływaczewski (red.), *Przestępczość zorganizowana, świadek koronny, terroryzm w ujęciu praktycznym*, Kraków 2005, s. 239.

informacji jest określony wieloaspektowo. Art. 4 ust. 3 wspomnianej ustawy⁹¹⁹, określając obowiązki Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, stanowi o konieczności przekazywania instytucjom obowiązanych informacji o podmiotach podejrzanych o związki z działalnością terrorystyczną. Jak wiadomo, działalność taka wymaga finansowania, stąd zresztą określenia przedmiotu ustawy jako zwalczanie m.in. finansowania terroryzmu. Instytucje obowiązane są więc w zakresie zadań na nie nakładanych ustawą wspomagane lub „motywowane” działaniami organów wywiadu finansowego – Generalnego Inspektora Informacji Finansowej i jednostek mu podległych.

Rola instytucji obowiązanych w ramach procesu typowania transakcji podejrzanych i informowania o nich Generalnego Inspektora Informacji Finansowej jest nieoceniona. To podmioty wymienione w art. 2 ust. 1 ustawy o GIIF stanowią z reguły pierwszy kontakt z podmiotami dokonującymi transakcji mających na celu legalizację brudnych środków pieniężnych. Podstawowym obowiązkiem instytucji obowiązanej jest obowiązek rejestracji transakcji i osób dokonujących transakcji. Obowiązek rejestracji dotyczy transakcji przekraczającej równowartość 15000 euro i innych, których charakter wskazuje na wzajemne powiązanie, a nie obejmujących jednostkowo 15000 euro. Ustawodawca określił także dla niektórych podmiotów – tj. podmiotów prowadzących kasyna gry – obowiązek rejestracji zakupu lub sprzedaży żetonów o wartości stanowiącej co najmniej równowartość 1000 euro. Ponadto instytucja obowiązana przyjmująca dyspozycję lub zlecenie klienta do przeprowadzenia transakcji, której okoliczności wskazują, że wartości majątkowe mogą pochodzić z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł, ma obowiązek zarejestrować taką transakcję, bez względu na jej wartość i charakter. Jest to tzw. transakcja podejrzana, której definicji legalnej próżno szukać w przepisach. Kontrowersje wzbudzać może natomiast

⁹¹⁹ Art. 4 ustawy o GIIF stanowi: „Do zadań Generalnego Inspektora należy uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym w ustawie oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł i przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu”, a w szczególności (ust. 3 tego artykułu) „przekazywanie instytucjom obowiązanych informacji o podmiotach, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mają one związek z popełnianiem aktów terrorystycznych”.

wylączenie obowiązku rejestracji transakcji dla przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, instytucjami pieniądza elektronicznego, oddziałami zagranicznymi instytucji pieniądza elektronicznego, agentami rozliczeniowymi, adwokatami, radcami prawnymi i prawnikami zagranicznymi oraz biegłymi rewidentami i doradcami podatkowymi⁹²⁰. Jak zauważyli Andrzej J. Kaucz i Bogdan Myrna: „Ze względu na specyfikę czynności dokonywanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, gdzie wartość przeprowadzanych transakcji z reguły każdorazowo przekracza kwotę progową, zostali oni zwolnieni z obowiązku rejestracji transakcji powyżej określonego limitu. Nadal jednak przedsiębiorcy ci są zobowiązani informować GIIF o tzw. transakcjach podejrzanych”⁹²¹. Czy pozostała grupa podmiotów słusznie podlega wylączeniu z obowiązku rejestracji transakcji powyżej progu kwotowego – chyba tak, zważywszy, że i tak każdorazowo dotyczy ich obowiązek rejestracji transakcji kwalifikowanych jako podejrzane niezależnie od progu kwotowego. Kolejnym z elementów, mających stanowić swoistego rodzaju zapórę przed praniem pieniędzy, jest obowiązek identyfikacji swoich klientów w każdym przypadku złożenia dyspozycji lub zlecenia do przeprowadzenia transakcji na podstawie dokumentów przedstawionych przy złożeniu dyspozycji lub zleceniu przeprowadzenia transakcji albo przy zawieraniu umowy z klientem.

Kontrolę nad instytucjami obowiązwanymi sprawuje Generalny Inspektor Informacji Finansowej. Instytucja obowiązana przekazuje Generalnemu Inspektorowi pisemną informację o prowadzeniu działalności w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności. Generalny Inspektor prowadzi wykaz instytucji obowiązanych. Kontrolę w instytucjach obowiązanych przeprowadzają pisemnie upoważnieni przez Generalnego Inspektora pracownicy jednostki. Generalny Inspektor otrzymuje w terminie 14 dni od chwili zakończenia kontroli pisemną informację i wynikach kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ustawy przez instytucję obowiązaną. Wykonywanie ustawy o GIIF zabezpieczono przepisami karnymi. Będąc

⁹²⁰ Art. 8 ust. 5 ustawy o GIIF.

⁹²¹ Por. A.J. Kaucz, B. Myrna, *Nowe instrumenty prawne przeciwdziałania praniu pieniędzy i ich rola w zwalczaniu terroryzmu*, [w:] *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego. Tom XIV*, red. Leszek Bogunia, Wrocław 2003, s. 247.

pracownikiem instytucji obowiązanej, nietrudno popełnić przestępstwo związane z praniem brudnych pieniędzy. Art. 299 § 2–4 k.k. i art. 35–37a ustawy o GIIF penalizują szereg zachowań związanych z umyślnym i nieumyślnym praniem pieniędzy. Jak zauważył Jerzy Skorupka: „w art. 299 § 2 k.k. i art. 35 ust.1 ustawy o GIIF chodzi o zwalczanie tego samego procederu, tj. prania pieniędzy, z tym zastrzeżeniem, że każdy z wymienionych przepisów kryminalizuje inne zachowania. Inaczej określono też podmioty sprawcze. Gdy w przestępstwie z art. 299 § k.k. sprawcą jest osoba będąca pracownikiem banku, instytucji finansowej lub kredytowej albo innego podmiotu, na którym z mocy przepisów prawa ciąży obowiązek rejestracji transakcji i osób dokonujących transakcję, to w przestępstwie z art. 35 ust. 1 ustawy o GIIF sprawcą jest osoba, która działa w imieniu lub interesie instytucji obowiązanej”⁹²². Przesłpstwo spenalizowane w art. 299 § 2 K.K. polega na przyjęciu w gotówce, wbrew przepisom, pieniędzy lub innych wartości dewizowych, dokonaniu ich transferu lub konwersji albo przyjęciu ich w okolicznościach wzbudzających podejrzenie, że stanowią one przedmiot czyni określonego w § 1, albo świadczeniu innych usług, mających ukryć ich przestępne pochodzenie, lub usług w zabezpieczeniu przed zajęciem⁹²³. W sytuacjach przewidzianych w k.k. dotyczących tego przestępstwa będziemy mieli do czynienia z umyślnością w obu postaciach, czyli w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym⁹²⁴. Sama odpowiedzialność pracowników banku może kształtować się w dwojaki sposób, ponieważ oprócz odpowiedzialności karnej przewidzianej we wskazanych wyżej przepisach istnieje także model odpowiedzialności porządkowej przewidziany w art. 107 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe⁹²⁵.

⁹²² Por. J. Skorupka, *Prawo karne gospodarcze – zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 136.

⁹²³ Por. szeroko na temat przestępstwa z art. 299 k.k.: O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze, komentarz*, Toruń 1997, s. 36 i n.

⁹²⁴ Por. M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny – komentarz praktyczny*, II wyd., Warszawa 2007. Por. też: A.J. Kaucz, B. Myrna, *op. cit.*, s. 18.

⁹²⁵ Art. 107 ustawy prawo bankowe stanowi: „Pracownik banku, który wbrew swoim obowiązkom nie zawiadamia o okolicznościach wymienionych w art. 106 ust. 1, ponosi odpowiedzialność porządkową, co nie wyłącza odpowiedzialności karnej, jeżeli czyn wypełnia znamiona przestępstwa”. Art. 106 ust. 1 stanowi: „Bank jest obowiązany przeciwdziałać wykorzystywaniu swojej

Jak w praktyce wpada rola instytucji obowiązanych w zwalczaniu prania brudnych pieniędzy, pokazuje roczny raport składany przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej⁹²⁶. Ostatni taki raport dostępny na stronach internetowych Ministerstwa Finansów⁹²⁷ pokazuje, że działanie instytucji obowiązanych w ramach systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy jest ważne i niezbędne. Liczba zawiadomień o transakcjach podejrzanych pochodząca od instytucji obowiązanych z roku na rok rośnie, gdyż w roku 2002 było to tylko 358, a w roku 2007 to już aż 1244 zawiadomienia. Wydaje się, że w kontekście 2006 roku liczba ta ustabilizowała się bo w 2006 roku było to 1351 zawiadomień. Jak wynika z raportu, najwięcej zawiadomień nadesłanych w 2007 roku pochodziło od banków. Od banków miało pochodzić 95,90 % zawiadomień ze wszystkich instytucji obowiązanych wziętych ogółem. Ilość materiału przekazywanego przez banki w ramach zawiadamiania o transakcjach podejrzanych rośnie z roku na rok. Generalny Inspektor w wyniku przeprowadzonych analiz przekazał do prokuratury 190 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 k.k., dotyczyło to 440 podmiotów oraz transakcji o wartości ok. 775 mln PLN. Czy taka statystyka powinna być zadowolająca i umożliwić okrzyknięcie działań całego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy sukcesem? Wydaje się, że w żadnym razie nie. Właściwszą interpretację takiej statystyki pokazuje przykład niemieckiego systemu, gdzie w roku 2007 według Federalnego Urzędu Kryminalnego, liczba podejrzeń o pranie pieniędzy spadła o jedną dziesiątą, a reakcja specjalistów w tej sytuacji była następująca: stwierdzono, że nastąpiła lepsza adaptacja do przedsięwzięć kontrolnych, a nowe rozwiązania powodują bezskuteczność kontroli⁹²⁸.

działalności dla celów mających związek z przestępstwem, o którym mowa w art. 299 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – kodeks karny lub aktów terrorystycznych”.

⁹²⁶ Informacja Generalnego Inspektora Informacji Finansowej o realizacji ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu w roku 2007, Warszawa, marzec 2008 r.

⁹²⁷ http://www.mf.gov.pl/_files_/giif/publikacje/sprawozdaniegiif2007.pdf.

⁹²⁸ H. Schwarz, *Kreatywne pralnie*, *Suddeutsche Zeitung*/02.11.2008, artykuł dostępny na: <http://biznes.onet.pl/0,1855052,wiadomości.html>.

Powyższa analiza działania instytucji obowiązanych i ich wpływu na bezpieczeństwo systemu finansowego pokazuje, że nie są one fikcją. Stanowią bowiem nieodzowny element w siatce instytucjonalnej, mającej za zadanie zapobiegać, zwalczać i penalizować pranie brudnych pieniędzy. Stanowiąc ogniwo pierwszego kontaktu z przestępcami legalizującymi brudne środki finansowe, powinny pozostać i być rozwijanymi nieprzerwanie, gdyż stale rozwijają się metody i pomysły na nowe drogi legalizacji brudnych środków finansowych. Wiedzę na ten temat rozwijają nie tylko prawnicy, organy ścigania czy też sam ustawodawca. Tę samą wiedzę rozwijają także przestępcy, o czym należy zawsze pamiętać. Kto skuteczniej – czas pokaże...